

ombudsman

veřejný ochránce práv

Sp. zn. 2056/2020/VOP/KPV
Č. j. KVOP-10703/2021
Datum 16. března 2021

Vážený pan
Mgr. František Boháček
ústřední ředitel
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5

Vážený pane řediteli,

dovoluji si Vás seznámit se svým závěrečným stanoviskem ve věci postupu České správy sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) a Pražské správy sociálního zabezpečení (dále také jen „PSSZ“) v řízení o invalidním důchodu pana A., bytem xxxx (dále také jen „stěžovatel“), a při rozhodování o jeho zvýšení v souvislosti s doložením studia na střední škole a **navrhnout Vám opatření k nápravě zjištěného pochybení ČSSZ při stanovení rozsahu doplatku důchodu poskytnutého stěžovateli.**

Dne 12. ledna 2021 jsem vydal zprávu o šetření, kterou Vám zasílám v příloze. Konstatoval jsem v ní pochybení PSSZ a ČSSZ.

PSSZ v řízení o žádosti stěžovatele ze dne 4. 8. 2009 o přiznání invalidního důchodu neopatřila podklady k dostatečně spolehlivému zjištění skutkového stavu ohledně doby pojištění stěžovatele z titulu jeho studia na střední škole, přestože stěžovatel v žádosti uvedl dobu studia a školu přesně označil. ČSSZ pak při rozhodování o žádosti neodstranila rozpor mezi údaji, které v žádosti uvedl stěžovatel, a podklady pro rozhodnutí, rozhodla na základě nedostatečně zjištěných podkladů a dobu pojištění z titulu studia na střední škole stěžovateli pro účely přiznání invalidního důchodu nezhodnotila. Tento postup PSSZ a ČSSZ jsem vyhodnotil jako nesprávný úřední postup, v jehož důsledku byl stěžovateli přiznán invalidní důchod od 1. 12. 2009 v nižší částce, než ve které mu náležel. ČSSZ proto měla stěžovateli doplatit invalidní důchod bez omezení, již ode dne přiznání invalidního důchodu, a nikoliv až od 17. 4. 2014, což je doba pěti let nazpět ode dne zahájení řízení o přiznání starobního důchodu, v jehož rámci stěžovatel doklad o studiu na střední škole doložil.

K závěrům šetření se přípisem ze dne 9. února 2021, sp. zn. 10000/372602/21, vyjádřila ředitelka odboru Kancelář ústředního ředitele ČSSZ Mgr. Ivana Žáčková. Můj závěr o pochybení ČSSZ odmítla. Neuvedla však jiné zásadní argumenty na podporu svého stanoviska, než které již byly obsahem vyjádření vedoucí oddělení stížností ČSSZ k oznámení o zahájení mého šetření ve věci.

ČSSZ stále odůvodňuje svůj postup tím, že stěžovatel při podání žádosti o invalidní důchod studium na střední škole nedoložil a že ze strany ČSSZ obdržel dostatek informací k tomu, aby tento nedostatek napravil. V osobním listu důchodového pojištění, který je nedílnou součástí rozhodnutí ze dne 11. 5. 2010 o přiznání invalidního důchodu, nebyla doba středoškolského studia v letech 1970 až 1974 vyznačena jako doba účasti na pojištění. V odůvodnění rozhodnutí byl stěžovatel informován o tom, že byl-li pojištěn i v dobách, které nejsou na OLDPA uvedeny, může zaslat příslušné doklady k novému posouzení.

A pokud doloží doklad o studiu nebo o době zaměstnání, rozhodne ČSSZ znovu o výši důchodu. Přestože byl stěžovatel řádně poučen, žádné doklady následně nedoložil. Nepodal námitky proti rozhodnutí, ani neuplatnil jakýkoliv podnět k jeho přezkoumání.

K rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2015, č. j. 78 Ad 7/2015-35, kterým jsem podpořil závěr šetření, Mgr. Žáčková uvedla, že nelze předjímat, zda by věcně a místně příslušný soud rozhodl o případu stěžovatele, pokud by tento podal žalobu, v intencích zmíněného rozsudku.

Vyjádření Mgr. Žáčkové mě o správnosti postupu ČSSZ a PSSZ nepřesvědčilo, nepřineslo nic nového, co by mě přimělo ke změně mého stanoviska, trvám proto na zjištěních a závěrech přednesených ve zprávě o šetření ze dne 12. ledna 2021.

Není sporu o tom, že stěžovatel při podání žádosti o invalidní důchod dobu studia na střední škole nedoložil. Problém však spatřuji, a právě v tom se s ČSSZ neshoduji, jak měly PSSZ a ČSSZ dále postupovat.

Stěžovatel tvrdí, že při sepisování žádosti o přiznání invalidního důchodu dne 4. 8. 2009 měl k dispozici i maturitní vysvědčení. Pracovnice PSSZ mu však sdělila, že k osvědčení doby studia stačí pouze inženýrský diplom. Stěžovatel nemůže své tvrzení prokázat, ale že se nejedná o ojedinělý případ, dokládá zmíněný rozsudek. V souzené věci namítala žalobkyně totéž, co stěžovatel, tedy že při sepsání žádosti o důchod po ní byl požadován pouze doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání, nikdo po ní nechtěl vidět žádné další doklady o studiu, přestože je měla k dispozici.

Nezpochybnuji ani to, že žadatel o důchod musí poskytnout orgánům správy sociálního zabezpečení potřebnou součinnost při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí. Žádost je v dispozici žadatele, on má vědomosti o tom, co a kdy studoval, jaké zaměstnání v jaké době vykonával. A pokud nemá ČSSZ všechny údaje o dobách pojištění ve své evidenci, měl by doby pojištění doložit. Nebo alespoň uvést co nejpřesnější údaje, které orgánům správy sociálního zabezpečení umožní si podklady pro rozhodnutí ve věci opatřit. A právě to stěžovatel učinil, v žádosti označil názvem i adresou střední školu a uvedl dobu studia.

Přes povinnost součinnosti ze strany žadatele o důchod náleží určující role při zajišťování podkladů pro rozhodnutí orgánům správy sociálního zabezpečení. Musí zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a za tím účelem si opatřit potřebné podklady a provést důkazy. ČSSZ a PSSZ neučinily vše potřebné pro odstranění rozporu mezi údaji o dobách pojištění v žádosti o přiznání invalidního důchodu ze dne 4. 8. 2009 a podklady o dobách pojištění, které měly k dispozici. O žádosti stěžovatele tak ČSSZ rozhodla na základě nedostatečně zjištěných podkladů. Nic nebránilo PSSZ při kompletování žádosti výslovně si doklad o studiu na střední škole od stěžovatele vyžádat. Ostatně v řízení o starobním důchodu to pracovnice PSSZ učinila. Při podání žádosti o starobní důchod stěžovatel doklad o studiu na střední škole opět nedoložil, žádost odkázala na doby pojištění doložené pro žádost o invalidní důchod, které byly stěžovateli zhodnoceny. PSSZ si ale poté doklad vyžádala a doba studia byla stěžovateli zhodnocena, a to dodatečně i pro invalidní důchod.

Nyní se vrátím k rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2015, č. j. 78 Ad 7/2015-35. Soud rozhodoval o skutkově totožné věci, jako je případ stěžovatele. Nebyla zhodnocena doba studia na střední škole, při sepsání žádosti o důchod byl požadován jen doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání, žadatelka (žalobkyně) potvrdila správnost údajů v žádosti, tj. i nedoložení doby studia, podpisem, po obdržení rozhodnutí nevyužila možnosti opravného prostředku, ani jinak se nedomáhala započtení chybějící doby, po dodatečném zápočtu byl poskytnut doplatek důchodu za dobu pouze 5 let.

ČSSZ často argumentuje tím, že stěžovatelé, kteří se na mě obracejí svými podněty, nevyužili možnost podat opravný prostředek. Proti zmíněnému rozsudku ale ČSSZ sama kasační stížnost nepodala, právní názor soudu tedy respektovala. A pokud tak učila v jednom případě, musí stejně postupovat ve skutkově shodných či obdobných případech.

Veškerá činnost správních orgánů při výkonu veřejné správy se řídí základními zásadami činnosti správních orgánů. Jednou z těchto zásad je i zásada legitimního očekávání (předvídatelnosti). Ve správním řádu je vyjádřena tak, že správní orgán dbá, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.¹

Správní orgán musí rozhodovat v souladu s již vydanými rozhodnutími, která se týkala skutkově shodných či obdobných případů. Musí věc posoudit stejným způsobem, jakým již dříve posoudil skutkově stejné či obdobné věci. To je předpoklad právní jistoty.

Trvám tedy na závěru, že ČSSZ rozhodnutím ze dne 11. 5. 2010 přiznala stěžovateli invalidní důchod v nižší částce, než ve které mu náležel, v důsledku pochybení PSSZ a ČSSZ při opatřování podkladů o dobách pojištění potřebných pro rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že pochybení vytknuté ve zprávě o šetření nebylo dotčeným úřadem napraveno, navrhuji v souladu s ustanoveními § 18 odst. 2 a § 19 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, přijetí opatření k nápravě.

Navrhuji, aby ČSSZ doplatila stěžovateli invalidní důchod dle § 56 odst. 1 písm. b) věta třetí zákona č. 155/1995 Sb.² i za období od 1. 12. 2009 do 16. 4. 2014 včetně.

Vážený pane řediteli, dle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci si Vás dovoluji požádat, abyste se do 45 dnů ode dne doručení k tomuto stanovisku vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Stanovisko zasílám rovněž stěžovateli.

Děkuji Vám za spolupráci a zůstávám s pozdravem

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

---

1 § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění platném od 1. 1. 2009.

Příloha

Zpráva o šetření ze dne 12. ledna 2021, č. j. KVOP-554/2021